

**PRECIZĂRI PRIVIND CARACTERUL CONȚINUTULUI NORMATIV CA UNUL
DINTRE FACTORII CE CARACTERIZEAZĂ PUTEREA JURIDICĂ A ACTULUI
NORMATIV-JURIDIC ADOPTAT DE ORGANUL STATAL**

Oleg POALELUNGI

Universitatea de Stat din Moldova

În prezentul studiu autorul va demonstra că caracterul conținutului normativ al actului normativ-juridic este unul dintre factorii ce caracterizează puterea juridică a actului normativ-juridic, determinând aplicabilitatea lui. Tot aici sunt generalizate și actualizate, în corespundere cu legislația în vigoare, componentele ce caracterizează conținutul normativ al actului normativ-juridic, fiind descrise problemele teoretice care au persistat în acest domeniu și căile de soluționare a lor. Prin prisma principiului priorității legii autorul încearcă să argumenteze necesitatea aprecierii caracterului conținutului normativ al actului normativ-juridic ca unul dintre factorii ce caracterizează puterea juridică a acestuia și explică importanța cunoașterii lui pentru ordinea juridică a Republicii Moldova. Își expune punctul de vedere asupra modului de reglementare și instituire în ordinea juridică a unor așa categorii ale actului normativ-juridic cum sunt cel general, special și excepțional, accentuând importanța cunoașterii caracterului conținutului normativ al actului normativ-juridic pentru aplicarea corectă a acestuia la încadrarea juridică a unui fapt din viața cotidiană. Sunt specificate consecințele nerespectării sau necunoașterii importanței acestui caracter. Se atrage atenția la lacunele admise de legiuitor privitor la studierea caracterului normativ al actelor legislative.

Cuvinte-cheie: *caracter al conținutului normativ, act legislativ general, special, excepțional, prioritatea legii, putere juridică, putere juridică a actului normativ-juridic, poziție ierarhică, factori ce condiționează puterea juridică a actului normativ-juridic, factori ce caracterizează puterea juridică a actului normativ-juridic.*

**THE CLARIFICATIONS AS TO THE CHARACTER OF THE INFORMATIONAL CONTENT
AS ONE OF THE FACTORS CHARACTERIZING THE JURIDICAL AUTHORITY
OF THE JURIDICAL NORMATIVE ACT ADOPTED BY THE STATE BODY**

The present article will demonstrate that the character of the normative content of the normative-juridical act is one of the factors characterizing the juridical power of the normative-juridical act by the fact that it can determine it be bigger or smaller. Here there should be generalized and actualized in correspondence with the legislation in force, its components characterizing the normative content of the normative-juridical act, we shall describe the theoretical problems, which have been persisting in this field and which are the ways of their solution. From the point of view of the principle of priority of law, the author will make an attempt to argue the necessity of appreciation of the character of the normative content of the normative-juridical act as one of the factors, which characterizes its juridical power and will explain the importance of the knowledge of this moment for the juridical order of the Republic of Moldova. There will be described the point of view as to the mode of regulation and establishing of the existing juridical order of such categories like the general normative-juridical acts, special and exceptional, there will be stressed the importance of the knowledge of the character of the normative content of the normative-juridical act taking into consideration its correct application in legally harmonizing the facts appearing in every day activity and which can be the consequence of not respecting or not knowing the importance of the given character. Attention should be drawn on the drawbacks admitted by the lawmaker in the process of the elaboration of the law as to the problem of treatment of the normative character. In case of legislative acts, the notion of juridical authority should be mentioned, which is still not exposed at the level of law for the time being.

Keywords: *character of the normative content, general legislative act, special, exceptional, law priority, law authority, juridical authority of normative-juridical act, hierarchical position, factors conditioning the juridical authority of the normative-juridical act, factors characterizing the juridical authority of the normative-juridical act.*

Dicționarul explicativ român interpretează noțiunea „*caracter*” ca trăsătură distinctă care constituie specificul unui lucru, al unui fenomen, însușire, particularitate a unui organism [8]. Din punct de vedere juridic, aceasta ar însemna totalitatea trăsăturilor caracteristice ale unei norme juridice care o face să se deosebească de altele.

În literatura de specialitate problema caracterului normativ se află de mai mult timp în discuție, fiecare autor propunând propria soluție. Savantul rus A.F. Șebanov, în monografia *Форма советского права* [13], susține că clasificarea actelor normativ-juridice e posibilă în funcție de mai multe criterii. În dependență de

acțiunea actului normativ-juridic, sunt acte normativ-juridice care acționează în timp, spațiu și asupra persoanelor. Ultimele pot fi generale, speciale și excepționale.

În lucrarea *Специализированные и специальные нормы права* autorul I.A. Farșatov menționează că crearea normelor speciale este legată în exclusivitate de componența subiecților. În funcție de acțiunea actului normativ-juridic asupra persoanelor, normele acestuia pot fi divizate în: generale, care se răsfrâng asupra tuturor persoanelor fizice și juridice; speciale, care își răsfrâng acțiunea asupra unui cerc de persoane strict determinat (colaboratori de poliție, pensionari etc.), și norme care îl privește pe un anumit subiect concret (Curtea Supremă de Justiție, Procurorul General etc.). Asemenea categorii de norme autorul le mai numește personificate [11, p.28]. Observăm astfel că la baza clasificării actelor normativ-juridice în dependență de caracterul normelor cuprinse în ele se află subiectul raportului juridic.

Cunoaștem însă că, pe lângă subiecți, normele actului normativ-juridic acționează și asupra raporturilor ce apar în jurul unui obiect comun. Altfel spus, caracterul normelor cuprinse în actul normativ-juridic este determinat și de obiectul reglementării, adică de totalitatea de relații asupra cărora este îndreptată energia actului normativ-juridic, fiind posibilă aceeași clasificare în acte normativ-juridice generale, ramurale și speciale. Actele normativ-juridice generale acționează fără careva limitări asupra tuturor relațiilor sociale aflate sub jurisdicția statului. În primul rând, acestea sunt principiile constituționale privitor la drepturile omului etc. Actele normativ-juridice ramurale sunt limitate de obiectul de reglementare a acestei ramuri (legislația civilă se răsfrânge asupra relațiilor patrimoniale și personale nepatrimoniale, subiecții cărora sunt egali și autonomi, nefiind în relații de subordonare; legile administrative – asupra relațiilor de administrare și administrativ organizatorice; legislația muncii – asupra relațiilor de muncă etc.). Actele normativ-juridice excepționale sunt limitate de un anumit fapt juridic sau eveniment, odată cu a cărui apariție încep a funcționa normele sale (în cazul unei catastrofe poate fi impusă acțiunea unui act normativ ce va reglementa relațiile sociale întru totul diferit de până la întâmplare) [12, p.347-348].

Prin legile Republicii Moldova „Cu privire la actele legislative”, nr.780 din 27.12.2001 [2] și „Cu privire la actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice locale și centrale”, nr.317 din 18.07.2003 [3], au fost stabilite noi categorii de acte normativ-juridice, specificându-se soluția în cazul apariției situației de conflict de norme. În raport cu caracterul conținutului lor normativ, aceste acte juridice sunt clasificate în: acte legislative generale, speciale și de excepție.

Actul legislativ general cuprinde norme juridice aplicabile tuturor raporturilor sociale și subiecților de drept, fie unor anumite categorii de raporturi sau față de anumite categorii de subiecte, fără a-și pierde caracterul de generalitate.

Actul legislativ special cuprinde norme juridice aplicabile în exclusivitate unor categorii de raporturi sociale sau subiecte strict determinate prin derogare de la regula generală. În caz de divergență între o normă a actului legislativ general și o normă a actului legislativ special cu aceeași putere juridică, se va aplica norma actului legislativ special. Stipulând expres că, în caz de conflict de norme, prioritate la aplicare va avea actul normativ-juridic special, legiuitorul își impune aportul la regimul legalității din stat. Aceeași regulă el o folosește și pentru actele cu caracter excepțional. Punctul 4 al Legii cu privire la actele legislative prevede că actul legislativ de excepție reglementează raporturile sociale generate de situații excepționale. Actul legislativ de excepție derogă de la actele generale și de la cele speciale. În caz de divergență între o normă a actului legislativ general sau special și o normă a actului legislativ de excepție cu aceeași putere juridică, se aplică norma actului legislativ de excepție.

Practica elaborării actelor normativ-juridice cunoaște cazuri când autoritățile statului adoptă acte cu putere juridică egală pentru realizarea atribuțiilor lor, însă fără a se referi la caracterul conținutului normativ al actului adoptat. Determinarea caracterului acestor acte era lăsat pe seama subiecților ce aplicau dreptul.

Astăzi, caracterul conținutului normativ al actului normativ-juridic de regulă este indicat în clauza de adoptare a actului. În orice caz, pentru actele legislative se cere acest lucru [2, art.6 alin.(5)]. De aceea, fiecare din noi, ridicând un act normativ-juridic în formă de lege, din start va putea determina puterea acestuia având clauza despre caracterul conținutului normativ. Iar dacă va apărea necesitatea corelării actelor, vom fi nevoiți să cedăm prioritatea actelor normativ-juridice după cum urmează: excepționale, speciale și generale.

Exemplu de act normativ-juridic cu caracter general poate servi Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr.158-XVI din 04.07.2008, care clasifică funcțiile și categoriile de funcționari publici. Obiectul acestei legi este reglementarea regimului general al funcției publice, statutului funcționarului public, raporturilor juridice dintre funcționarul public și autoritățile publice și a altor raporturi ce decurg

din acestea. Conform acestei legi, colaboratorii Procuraturii Generale sunt considerați funcționari publici. Problemele ce vizează drepturile și obligațiile procurorilor ca funcționari publici, cariera lor, modificarea și suspendarea raporturilor de serviciu, răspunderea se vor reglementa în baza prevederilor Legii nr.158-XVI. Totodată, activitatea nemijlocită a Procuraturii ca instituție autonomă în cadrul autorităților judecătorești este reglementată și prin Legea organică cu privire la Procuratură, nr.294-XVI din 25.12.2008, care la fel, pe lângă alte domenii de activitate și de competență a procurorului și a procuraturii, reglementează și problemele legate de: drepturile și obligațiile procurorilor ca funcționari publici; cariera procurorilor; modificarea și suspendarea raporturilor de serviciu; răspunderea. În asemenea circumstanțe, Legea cu privire la Procuratură este considerată lege specială, deoarece cuprinde norme juridice aplicabile în exclusivitate unor categorii de raporturi sociale sau subiecte strict determinate și, în caz de conflict între normele acestor legi, prioritate la reglementarea raporturilor privind, de exemplu, răspunderea procurorului se va acorda Legii cu privire la Procuratură.

Drept exemplu de norme speciale pot fi aduse actele juridice din dreptul civil și din dreptul penal, cum sunt: normele despre vânzare-cumpărare, donație, antrepriză, construcții capitale sau normele care prevăd răspunderea pentru huliganism, tâlhărie, furt și alte componente de infracțiune din dreptul penal etc. [11, p.26].

La 19 aprilie 2002, un grup din 52 de deputați în Parlament au inițiat procedura de revizuire a Constituției Republicii Moldova propunând o nouă redacție pentru art.72 din Constituție consacrat categoriilor de legi. Astfel, deputații au propus ca articolul 72 din Constituție să fie completat cu alineatul (5), conform căruia, în funcție de caracterul normelor cuprinse, legile se împart în legi generale, legi speciale și legi excepționale. În opinia autorilor, această completare decurge din necesitatea de a concretiza caracterul legilor privind diverse raporturi sociale, dar cu o putere juridică egală. Pentru domeniile ce necesită reglementări deosebite, care derogă de la dispozițiile generale, urmează să fie adoptate legi speciale. Prin astfel de legi, opinează deputații, poate fi reglementat statutul juridic al unor autorități publice sau unele domenii economice, pentru care sunt necesare prevederi speciale.

Autorii inițiativei afirmă că modificările propuse au fost determinate și de recomandările Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), care, examinând proiectul legii de modificare a articolelor ce vizează statutul juridic special al localităților din sudul republicii, a evidențiat necesitatea de a specifica în Constituție existența legilor speciale, care vor defini statutul acestor localități.

Grupul de deputați subliniază că legile excepționale urmează să intervină în reglementarea stărilor de necesitate în anumite domenii care fac excepții de la regulile generale sau speciale. În situațiile excepționale, în care intervine o modalitate de administrare exclusivă, regulile generale nu pot fi aplicate; prin urmare, acestea vor fi reglementate prin legi excepționale, care vor avea o acțiune provizorie.

Analizând proiectul de lege în partea referitoare la completarea art.72 din Constituție cu alineatul (5), Curtea Constituțională și-a expus „Avizul” asupra inițiativei de revizuire a Constituției, observând următoarele: Constituția, în art.72, stabilește ierarhia legilor după criteriul puterii juridice: constituționale, organice și ordinare. Clasificarea legilor după acest criteriu este caracteristică pentru toate sistemele de drept. Teoria generală a dreptului cunoaște și alte criterii de clasificare a normelor de drept, cum ar fi clasificarea după: caracterul acestora, apartenența la o ramură de drept, structura logică, sfera de aplicare, acțiunea în timp și spațiu etc. Astfel, există legi generale, speciale și excepționale, legi materiale și procedurale, legi civile, penale, administrative, legi permanente și temporare ș.a.

De observat, însă, că clasificarea legilor după astfel de criterii, inclusiv împărțirea acestora în legi generale, legi speciale și legi excepționale, nu se atestă în practica constituțională internațională.

Propunerea grupului de deputați contrazice titlul și dispozițiile art.72 din Constituție, în care se evidențiază categoriile de legi după caracteristicile lor esențiale: conținutul reglementărilor, procedura de adoptare și puterea juridică.

Caracterul general, special sau excepțional al dispozițiilor acestor legi, deși importante, nu le conferă prioritate, încât să fie evidențiate, în categorii distincte, în Constituție. De menționat, totodată, că introducerea unei astfel de clasificări în Constituție afectează în mare măsură unitatea materiei constituționale. Curtea relevă, însă, că oportunitatea acestor modificări ține de competența exclusivă a Parlamentului.

Prin opinie separată, judecătorul Curții Constituționale Mircea Iuga a considerat nejustificată decizia asupra proiectului în partea referitoare la art.72 din Constituție pentru următoarele considerente.

Articolul 72 din Constituție stipulează categoriile de legi, indicând în alin.(1) în mod imperativ că Parlamentul adoptă legi constituționale, organice și ordinare. Alineatele (2), (3) și (4) stipulează limitativ noțiunile acestor categorii de legi, se expune asupra acțiunii lor juridice și a modului de adoptare.

În proiectul privind completarea art.72 din Constituție cu alin.(5) se propune subdivizarea categoriilor de legi în generale, speciale și excepționale, dar nu se indică noțiunile, aria acțiunii juridice, puterea juridică și modul de adoptare a acestora.

Fără aceste definiții exprese, dispozițiile alin.(5) deschid teren pentru adoptarea arbitrară a unor legi, în special excepționale, care ar răspunde doar intereselor unei părți a societății, în defavoarea intereselor întregii societăți, ceea ce, conform art.54 alin.(1) din Constituție, este inadmisibil. Or, art.54 alin.(1) statuează expres interdicția de a adopta legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Prin dispozițiile alin.(5) propus de deputați de asemenea se încalcă flagrant principiile constituționale enunțate în Titlul I din Constituție, art.1 alin.(3) din care stipulează necondiționat că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Mircea Iuga consideră că proiectul privind completarea art.72 din Constituție cu alin.(5) creează premise reale pentru depășirea limitelor de revizuire a Constituției și contravine flagrant prevederilor cuprinse în art.142 alin.(2) și în art.5 din Constituția Republicii Moldova.

Autorul susține că, admițând spre examinare de către Parlament proiectul privind completarea art.72 din Constituție cu alin.(5), Curtea se contrazice. Or, în partea descriptivă Curtea arată că acest proiect intră în contradicție cu titlul art.72 din Constituție și cu **principiul unității materiei**, ceea ce confirmă opinia că proiectul depășește limitele de revizuire a Constituției [1].

Actualmente, cu toate că Constituția nu conține careva dispoziții despre actele legislative cu conținut normativ general, special și excepțional, în schimb asemenea reglementări definitorii au apărut, la 14.06.2002, în Legea cu privire la actele legislative, adică după data de 19.04.2001, când Curtea Constituțională s-a expus asupra avizului de modificare a art.72 din Constituție. Observăm că legiuitorul, fără a completa Constituția, a găsit o cale de a fixa legislativ întrebarea despre caracterul normativ al actelor legislative, ceea ce până la acea vreme era lăsat pe seama practicienilor.

În cele din urmă dorim să abordăm corectitudinea utilizării de către legiuitor a noțiunii de putere juridică în art.6 alin.(3) și (4) al Legii cu privire la actele legislative [2], și anume: când se menționează despre „actele legislative cu aceeași putere juridică”. Cităm: „în caz de divergență între o normă a actului legislativ general și o normă a actului legislativ special cu aceeași putere juridică, se aplică norma actului legislativ special”. Se presupune că, în acest caz, legiuitorul are în vedere fie două legi organice sau ordinare, fie două hotărâri parlamentare normative etc. Prin ce ne dă de înțeles că caracterul conținutului normativ al actului normativ-juridic nu joacă niciun rol asupra randamentului puterii juridice, adică nu o face (puterea juridică) să fie mai mare sau mai mică, ceea ce, în viziunea noastră, nu este corect. În publicațiile anterioare am menționat că puterea juridică este un fenomen social care variază în dependență de mai mulți factori, cum ar fi organul care a adoptat-o, competența acestuia, inclusiv conținutul normativ al actului etc. [6, p.31]. Una dintre formele prin care se manifestă puterea juridică pentru actul normativ-juridic este capacitatea acestuia de a corela cu alte acte normativ-juridice pentru a putea fi ierarhizat în sistemul legislației în vigoare, adică pentru a-și putea găsi ușor poziția sa ierarhică. Iar în cazul în care va apărea necesitatea aplicării sale, prioritate va avea actul normativ-juridic ce reglementează aceeași soluție identică, dar care este ierarhic mai superior în raport cu alte acte normativ-juridice de aceeași categorie.

În monografia *Источники права*, autorul rus S.L. Zivs, abordând principiul supremației legii, menționează noțiunea „prioritate a legii”. Autorul scrie: „Puterea supremă a legii este reflectată în prioritatea ei asupra tuturor actelor administrației de stat, precum și ale administrației publice locale. În același timp, noțiunii de prioritate a legii îi corespunde noțiunea de subordonare a actelor administrative și a organelor administrației publice locale legii” [6, p.108, 111]. Observăm că noțiunea de prioritate, care mai des se utilizează în dreptul internațional, este una dintre formele prin care se manifestă puterea juridică a actului normativ-juridic sau una dintre formele ce caracterizează puterea aceluși ori altui act juridic în raport cu alte acte juridice.

În această ordine de idei, putem menționa că prioritatea unei legi organice speciale în raport cu legea organică generală, menită să reglementeze o materie comună, se manifestă în primul rând prin subordonarea celei de-a doua primei, realizându-se astfel una din calitățile legii, și anume: de a se putea structura ierarhic.

Considerăm că la alin.(3) și (4) ale art.6 al Legii cu privire la actele legislative care sunt norme coliziale menite să înlăture conflictele de legi [4, p.52; 9, p.4; 10, p.27], noțiunea „aceeași putere juridică” urmează a

fi substituită cu noțiunea „aceeași categorie” în următoarea redacție: „În caz de divergență între o normă a actului legislativ general și o normă a actului legislativ special de aceeași categorie, se aplică norma actului legislativ special”.

În caz de nerespectare a unei asemenea formulări, se creează contradicții în raport cu noțiunea „prioritate”, iar ierarhizarea actelor legislative căpăta o structură vagă.

Aici se impune și întrebarea: de ce caracterul conținutului normativ al actului normativ-juridic caracterizează puterea juridică? Pentru a răspunde la ea trebuie să reieșim din faptul că investirea actului normativ-juridic cu putere juridică vine din partea organului competent să adopte acest act. Poziția ierarhică a organului în sistemul de autorități publice și competența acestuia sunt factorii decisivi la investirea actului normativ-juridic cu putere juridică, adică acești doi factori direct condiționează puterea juridică a actului normativ-juridic [5, p.405; 7, p.23]. Anume organul competent prin procedura de adoptare investeste actul cu putere juridică și tot el îi stabilește elementele caracteristice ale puterii prin: denumirea actului, stabilirea categoriei acestuia, stabilirea sferei sale de acțiune, a caracterului conținutului său normativ etc. Observăm că organul care adoptă actul este competent atât de a-l investi cu putere juridică, cât și de a stabili caracteristicile puterii care ajută actul să se structureze ierarhic, înlăturând conflictul cu alte acte normativ-juridice. Să exemplificăm. În Republica Moldova adoptarea legilor ține de competența exclusivă a Parlamentului. Urmând toate etapele de elaborare a dreptului, legea dobândește puterea juridică „standard” – de bază, adică egală cu restul actelor legislative. Însă, nu în toate sferile vieții este necesară reglementarea prin intermediul unei singure categorii de lege, cum ar fi cea constituțională. În așa mod, legiuitorul începe să caracterizeze actul normativ-juridic adoptat de el, specificând că este „lege”, că este „lege organică” sau „ordinară”, îi stabilește sfera de acțiune, adresații, obiectul de reglementare etc. Toate aceste caracteristici influențează asupra puterii juridice extinzând sau reducând aplicabilitatea actului respectiv în raport cu alte acte normativ-juridice. Este evident că legea este mai superioară în raport cu hotărârea, legea organică este mai superioară ca cea ordinară, iar legea specială – mai superioară ca cea generală etc.

În funcție de aceste caracteristici, fiecare poate determina poziția ierarhică a unui act normativ-juridic în raport cu altul de aceeași categorie și, ca rezultat, să-i determine prioritatea aplicării. Trebuie să mai menționăm că caracteristicile puterii juridice depind, în cel mai direct mod, de puterea juridică „standard”, adică de cea inițială, de bază. Dacă actul și-a pierdut puterea (a fost abrogat), caracteristicile nu mai au nicio valoare.

Corectările de rigoare le lăsăm pe seama legiuitorului, rezervându-ne dreptul de a ne expune că prezența unei concepții despre actul normativ-juridic cu conținut normativ diferit este de mult timp recunoscută în literatura de specialitate și neglijarea acesteia este considerată ca greșală. Mai mult ca atât, caracterul conținutului normativ al actului normativ-juridic urmează a fi considerat ca una din formele prin care se manifestă puterea juridică a actului, adică este una dintre caracteristicile puterii sale. Necunoașterea acestor legități poate pune în pericol cele mai înalte valori ale statului democratic, cum sunt drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Bibliografie:

1. Aviz nr.2 din 30.07.2002 asupra inițiativei de revizuire a Constituției. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.115 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=285245>.
2. Legea Republicii Moldova cu privire la actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.36-38.
3. Legea Republicii Moldova cu privire la actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale organelor administrației publice centrale și locale, nr.317 din 18.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.2008-210/783.
4. POALELUNGI, O. Puterea juridică ca mijloc de soluționare a coliziunilor actelor normativ-juridice. În: *Revista Națională de Drept*, 2012, nr.9, p.49-52.
5. POALELUNGI, O. Competența autorităților publice – unul din factorii ce condiționează puterea juridică a actului normativ-juridic. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.1, p.40-45.
6. POALELUNGI, O. POALELUNGI, P. Repere conceptuale privind puterea juridică a actului normativ-juridic. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.3, p.28-31.
7. POALELUNGI, O. Statutul autorității publice ca factor ce condiționează puterea juridică a actului normativ-juridic. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.6, p.23-27.
8. Dicționar electronic, Ro DEX, vol.1,2; Dicționar explicativ Român.

9. ВЛАСЕНКО, Н.А. *Коллизионные нормы в советском праве*. Иркутск: Издательство Иркутского университета, 1984. 99 с.
10. ЗИВС, С.Л. *Источники права*. Москва: Наука, 1981. 239 с.
11. ФАРШАТОВ, И.А. Специализированные и специальные нормы права. В: *Государство и право*, 2003, №6, 22-28 с.
12. ФЁДОРОВ, Г.К. *Теория государства и права*. Кишинёв: Реклама, 2004, 569 с.
13. ШЕБАНОВ, А.Ф. *Форма советского права*. Москва: Юридическая Литература, 1968, 216 с.

Prezentat la 29.08.2013